

आदर्श-प्रश्नपत्रम्
कक्षा: दशमी
विषय: संस्कृतः

अंका: ५०

अपठित-अवबोधनम्

१. अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

7

नारी अस्य जगतः सर्जनकारिणी शक्तिः वर्तते। नारीरूपा मायाशक्तिः एव सकलान् संसारिणः स्वचक्रे भ्रामयति। स्त्रीपुरुषौ गृहस्थरूपस्य यानस्य द्वौ चक्रौ स्तः। एकस्मिन् अपि चक्रे निर्बले सति यानम् अग्रे गन्तुम् न शक्नोति। गृहस्थजीवनं च पुनः शिशोः प्रथमा पाठशाला वर्तते यस्याः आचार्या जननीरूपा नारी एव भवति। एका माता सतशिक्षकाणाम् उत्तरदायित्वं वहने समर्था। जनन्याः क्रीडे शिशोः सुकुमारे मनसि स्थापिताःसंस्काराः आजीवनं अमार्जनीयाः भवन्ति। अतः नारी एव समाजस्य चारित्रिकं निर्माणं करोति। समाजे तस्याः आसनम् उच्चतमम् एव भवेत्।

I. एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

- (क) गृहस्थजीवनं च कस्य प्रथमा पाठशाला वर्तते?
- (ख) नारी अस्य जगतः कीदृशी शक्तिः वर्तते?
- (ग) एका माता कति उत्तरदायित्वं वहने समर्था?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत-(केवलं प्रश्नद्वयम्)

1x2=2

- (क) नारी कस्य चारित्रिकं निर्माणं करोति?
- (ख) कीदृशाः संस्काराः आजीवनं अमार्जनीयाः भवन्ति?
- (ग) का सकलान् संसारिणः स्वचक्रे भ्रामयति?

III. निदेशानुसारम् उत्तरत-

1/2x2=1

- (क) ' निर्माणम्' इति पदस्य विशेषणं किम्?
(अ) आसनम् (आ) आजीवनम् (इ) चारित्रिकम्, (ई) उच्चतमम्
- (ख) भ्रामयति इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम्?
(अ) नारीरूपा (आ) मायाशक्तिः, (इ) संसारिणः (ई) सर्जनकारिणी

IV. अस्य अनुच्छेदस्य कृते उचितं शीर्षकं लिखत।

2

रचनात्मक-कार्यम्

२. चित्रं दृष्ट्या मञ्जूषायां प्रदत्त-पदानां सहायतया पञ्च वाक्यानि संस्कृतेन लिखत- 5

मञ्जूषा- दूरदर्शनम्, क्रिकेटम्, कक्षाः, पुष्पपात्रम्, भूमौ, मञ्चे, बालकाः, गवाक्षाः, यवनिका, बालिका, सुसज्जितः, पश्यति, क्रीड, निमग्नाः, भूत्वा, शोभते, आसीनाः, सन्ति।

३. संस्कृतभाषायाम् अनुवादयत- (केवलं प्रश्नपञ्चमम्) 1x5=5

- (i) Tomorrow I will go to the city.
- (ii) Rakesh will bring one cat.
- (iii) He always laughs loudly.
- (iv) Once Arpita lived in foreign.
- (v) Barsha ate food in the evening.
- (vi) Listen carefully to your teachers.

४. भवान् रमेशः। भवतः मित्रम् समीरं प्रति पर्वतीययात्राम् लिखिते निमन्त्रणपत्रे मञ्जूषातः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पत्रं पुनः उत्तरपुस्तिकायां लिखत। 1/2x10=5

कुरुक्षेत्रतः
तिथिः.....

प्रिय मित्र(i).....

सप्रेम नमोनमः

पत्रेण ज्ञातं यत् भवतः द्वादशकक्षायाः परीक्षा

.....(ii).....जाता, परिणामः च अग्रिमे(iii).....आगमिष्यमि। अहम्

अपि अधुना(iv).....अनन्तरं परिणामस्य प्रतीक्षां करोमि। अस्मिन्

अवकाश-अवशारे अहम्(v).....कर्तुम् इच्छमि। भवान् अपि शीघ्रं अत्र

.....(vi).....।आवाम् रुद्र-प्रयागं गमिष्यावः। तत्र मम मातुलस्य
(vii).....अस्ति। किञ्चित् कालं मिलित्वा(viii).....करिष्यावः,
 बाल्यकालस्य दिवसान् च(ix).....। आशास्ति भवान् निश्चितरूपेण
 आगमिष्यति। स्वपित्रोः सेवायां मम प्रणामान् निवेदयतु।

भवतः मित्रम्,

.....(x).....

मञ्जूषा- मासे, आगच्छेत्, समाप्ता, रमेशः, व्यतीतम्, गृहम्, समीर!,परीक्षायाः,
 पर्वतीययात्रा ।

अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

५. वाच्यपरिवर्तनं कुरुत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) 1x4=4

- (क) छात्राः अध्यापकं नमन्ति।
- (ख) शिक्षिकाभिः शिष्याः उपदिश्यन्ते।
- (ग) युद्धे नृपेण शत्रुः हन्यते।
- (घ) जीवाः वसन्ति।
- (ङ) अश्वः तीव्रं धावन्ति।

६. अंकानां स्थाने संस्कृतपदेन लिखत- 1x4=4

- (क) 6:15 सायम् अतिथीनाम् आगमनम्।
- (ख) 7:30 सायम् भक्तिसंगीतम्।
- (ग) 8:45 सायम् काव्यगोष्ठी।
- (घ) 10:00 सायम् समापनम्।

७. रेखांकित-पदानां प्रकृतिप्रत्ययौ योजयित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत- 1x4=4

- (क)सूर्यः अंशु+मतुप् अपि कथ्यते।
 (i) अंशुमत्, (ii) अंशुमान्, (iii) अंशुमाती, (iv) अंशुवान्
- (ख) गृहे धर्म + ठक् महोत्सवः अस्ति।
 (i) धार्मिकः, (ii) धर्मकः, (iii) धार्मिष्टः, (iv) धर्मवान्
- (ग) शकुन्तला बुद्धि+मतुप् आसीत्।
 (i) बुद्धिमत्, (ii) बुद्धिवान्, (iii) बुद्धिमान्, (iv) बुद्धिमती
- घ) सप्ताह+ ठक् कार्यः

पठित-अवबोधनम्

८. अधोलिखितम् श्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत- 6

कज्जलमलिनं धूमं मुञ्चति शतशकटीयानम् ।
वाष्पयानमाला संधावति वितरन्ती ध्वानम् ॥
यानानां पङ्क्तयो ह्यनन्ताः कठिनं संसरणम् ।
शुचि - पर्यावरणम् ॥

I. एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1x2=2

- (क) का वितरन्ती वाष्पयानमाला संधावति ?
(ख) कीदृशी धूमं मुञ्चति ?
(ग) पर्यावरणम् किं करणीयम्?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1x2=2

- (क) कथं संसरणम् कठिनम् ?
(ख) किम् कज्जलमलिनं धूमं मुञ्चति ?
(ग) अस्य श्लोकस्य कः आशयः ?

III. निदेशानुसारम् उत्तरत- 1x2=2

- (क) 'ध्वानम्' इति पदस्य विपर्ययपदं लिखत ।
(ख) कज्जलमलिनं धूमं -अत्र विशेषणपदं किम्?

९. रेखंकित-पदानि आधृत्य परश्ननिर्माणं लिखत (केवलं प्रश्नत्रयम्) । 1x3=3

- (क) प्रकृत्याः सन्निधौ सुखं विद्यते ।
(ख) व्यघ्नमारी इति मत्वा नष्टः ।
(ग) अलम् अतिविस्तारेण ।
(घ) श्रोतारं पुनाति रमयति च ।

१२. अधोलिखित-वाक्यानि घटनानुक्रमं पुनर्लिखत- 1x2=2

1/2x6=3

- (क) व्याघ्रः भयात् पलायितः ।
(ख) शृगालः व्याघ्रं साहसं ददाति ।
(ग) बुद्धिमती पुत्रेभ्यां सह ग्रामाद् बहिः गच्छति ।
(घ) व्याघ्रं पुनः दृष्ट्वा बुद्धिमती चिन्तितवती ।
(ङ) व्याघ्रं दृष्ट्वा बुद्धिमती पुत्रौ चपेटया प्रहृत्य जगाद ।
(च) ग्रामे राजसिंहः इति नाम्नः राजपुत्रः वसति स्म ।

१२ . निम्नप्रदत्त-श्लोकस्य अन्वयं लिखत-

1/2x4=2

भवति शिशुजनो वयोऽनुरोधात्
गुणमहतामपि लालनीय एव ।
व्रजति हिमकरोऽपि बालभावात्
पशुपति-मस्तककेतकच्छदत्वम् ।।

अन्वयः - गुणमहताम् अपि(i)..... शिशुजनः(ii)..... एव भवति ।
बालभावात् हि(iii)..... अपि पशुपति-मस्तक-(iv)..... व्रजति ।

१३ . शब्दार्थान् परस्परं मिलयत-

1/2x4=2

(क)
परष्वज्य
तनुः
नष्टः
वयस्य

(ख)
शरीरम्
आलिङ्गनं कृत्वा
मित्रम्
मृतः